

Kvůli tabletům společnost hloupne a dětské mozky se nevyvíjejí, tvrdí psychiatr

Manfred Spitzer (58) Lidové noviny

V roce 2012 se německý psychiatr Manfred Spitzer pokusil svou knihou Digitální demence upozornit veřejnost, především rodiče, na nebezpečí spojená s digitálními technologiemi. Při příležitosti překlada druhé knihy *Kybernemoc!* do češtiny navštívil Prahu.

LN: Víte, z jakého jazyka pochází slovo [robot](#)?

To opravdu nevím. Co třeba ruština?

LN: Jste v domovině robotů. Poprvé bylo toto slovo použito ve hře Karla Čapka *RUR*, který v ní líčí apokalypsu – roboti nahrazují v práci člověka, což proměňuje světový [ekonomický systém](#). Roboti nakonec povstanou a lidstvo zničí.

To vysvětluje, proč byly obě moje knihy o digitální [demenci](#) tak rychle přeloženy do češtiny. Zájem Čechů o mé knihy mi nebyl příliš jasný. Možná proto, že v Česku je na co navázat.

LN: S Prahou je rovněž spjata legenda o golemovi. S nadsázkou lze říct, že jsme v centru, z něhož se zrodil strach z ovládnutí člověka jeho výtvozem. Ve svých knihách rovněž varujete před duchovní zkázkou. Souhlasíte, nebo je to nadsazené?

To vůbec není nadsazené. Technologie nás proměňují. To je fakt. Nemůžu poslouchat řeči o tom, že technologie jsou neutrální a že záleží jen na nás, jak s nimi naložíme. Tak to prostě není – technologie zasahují do našeho těla a tím mění naše myšlení, naši vůli i naše jednání, nemluvě o tom, že jsou spojené s [ekonomickou](#) mocí.

LN: Ve svých knihách se často zaměřujete na schopnost učení, upozorňujete na rizika, s nimiž je spojené používání digitálních technologií při výuce...

To není pravda, na rizika se úplně nezaměřuji. Často se mě lidé ptají, jak zabránit vedlejším účinkům digitálních technologií používaných ve třídách. Odpovídám, že mi ani tolik nejde o vedlejší účinky. Problém je hlubší, digitální technologie nemají žádný, naprosto žádný pozitivní vliv na výuku, jen spoustu vedlejších účinků. Kdyby takový lék pustili lékaři na trh, všichni by si klepali na čelo: žádný účinek, ale zničující vedlejší účinky. Jenže právě tak fungují digitální technologie ve třídách.

LN: Skutečně výuce nijak nepomáhají?

Opakovaně se ukazuje, že děti, které jsou ve školách vyučovány bez tabletů, dosahují řádově lepších výsledků než ty, které se učí na tabletech. To je fakt doložený nesčetnými studiemi, ale i osobními zkušenostmi.

Nedávno mi napsala jedna italská učitelka, že vyučuje dvě třídy – jednu s pomocí moderních technologií a druhou bez jejich pomoci. Žáci učící se bez tabletů jsou koncentrovanější, dělají rychleji pokroky a lépe si novou látku pamatují. Odpověděl jsem jí: Skvělé, takže nyní vyhodíte tablety z [okna](#). A ona mi odpověděla: Za interaktivní výuku mám vyšší plat. Odpověděl jsem jí: Počkejte, neříká se tomu korupce?

Existuje eminentní ekonomický zájem několika amerických firem, aby byly malé děti připoutány k tabletům, a tím předurčeny celý život odebírat jejich produkty a na internetu sdílet svá osobní data.

LN: Takže tyto fenomény byste označil za zkázu civilizace...

Nejen to. Technologie zasahují do naší schopnosti empatie. Mozek se vyvíjí tím, že jej používáme. Některá centra se v určitém věku buď vyvinou, anebo se už nikdy nevyvinou. Děti, jež sedí před monitory, místo aby si povídaly, hrály nebo se přely s rodiči, se nevyvíjejí stejně dobře jako jejich vrstevníci, kteří během dne čile komunikují.

Vědci tuto schopnost studovali na opicích, které s námi sdílejí tři oblasti regulující empatii. Opice, které byly pohromadě s větším počtem svých společníků, se vyvíjely výrazně lépe, rychleji a efektivněji než ty, které trávily čas převážně samy. A my dost často dítěti raději podsuneme monitor, než abychom se mu aktivně věnovali, protože se sami raději věnujeme monitoru než vlastnímu dítěti.

Manfred Spitzer (58)

Významný německý psychiatr specializující se na neurovědu

- **V současnosti** primář univerzitní psychiatrické kliniky v Ulmu.
- **Původně se věnoval** především výzkumu schizofrenie, o níž napsal habilitační práci.
- **V roce 2002** mu byla udělena cena Cogito za schopnost kreativně propojit poznatky přírodních a humanitních věd.
- **V letech 2004 až 2012** uváděl na německé televizní stanici BR-alpha pořad Geist und Gehirn (Duch a mozek), který měl celkem 194 dílů.
- **Mediálně známým** se stal především díky řadě popularizačních knih.
- **V roce 2002** vydal knihu Lernen. Gehirnforschung und die Schule des Lebens (Učení. Výzkum mozku a škola života), v níž představuje neurologické poznatky stěžejní pro učení a výuku.
- Mezinárodní věhlas mu přinesla kniha Digitální demence. Jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum z roku 2012, která byla přeložena do několika desítek jazyků – do češtiny v roce 2014.
- Jeho nejnovější knihou z roku 2015 je Kybernemoc!, která vyšla nedávno česky.

LN: Lze však v přímé souvislosti s digitálními technologiemi hovořit o společenském úpadku?

Uvědomíte-li si, na čem stojí naše [společnost](#), pak jednoznačně. Jsou to tři pilíře: vzdělání, empatie a vůle. A digitální média všechny tři poškozují. Nejenže nepomáhají při učení, ale i zabraňují se učit. Postupně externalizujeme své myšlení, které za nás vykonávají počítače. Jak jsem řekl, mozek se vyvíjí tím, že jej používáme. Pokud jej nepoužíváme, v lepším případě jen atrofuje, v horším se nevyvíjí. Všechno přitom začíná pamětí.

Neustále slýchávám, že nemáme děti nutit, aby se „šprtaly“, protože si všechno dohledají. To je však hloupost! Aby člověk uměl dobře vyhledávat, musí toho neskutečně moc vědět. A hodně toho ví ten, kdo si hodně pamatuje. Paměť tvoří základ našeho myšlení. Její ztráta vede ke zhroupení společnosti, čehož jsme nyní svědky.

Dalším pilířem naší společnosti je zmíněná empatie. Jak chcete založit fungující demokracii na lidech, kteří raději tráví čas s virtuálními přáteli? Jak chcete [postavit](#) společnost na jedincích, kteří ztratili schopnost druhého požádat o radu, protože si přece vše mohou vygooglovat?

Jako třetí jsem zmínil schopnost chtění. Nemůžeme být autonomními bytostmi, pokud jsme pozbyli schopnosti koncentrace, která je bytostně spjata s pohroužením do konkrétního úkolu.

Dnešní mladí lidé už nejsou schopni soustředit se 15 minut na konkrétní problém, aniž by si přitom kontrolovali e-maily nebo byli rušeni přicházejícími zprávami na Facebooku. Navíc dobrovolně sdílíme data, která jsou následně využita proti nám. Zdá se mi, že toto vše je s demokracií neslučitelné.

LN: Vaše hodnocení mladých lidí je zdrcující. Jak na vaše knihy reagují?

Není to vina jejich, ale starší generace, která mladé lidi a děti vystavuje morálním výzvám, v nichž nemohou obstát. Vždyť s digitálními technologiemi je spjata ohromná morální zodpovědnost! Chytrý telefon může být velmi účinná zbraň – můžete se zadlužit, můžete druhého velmi účinně šikanovat, můžete sledovat pornografii, kdykoliv se vám zachce. Pozoruhodné je, že mladí lidé reagují na mé hodnocení vesměs kladně. Zatímco rodiče zpívají písničku, jak jejich dítě nesmí zmeškat kariérní náskok, a proto se bude učit programovat pro jistotu už ve školce, sami mladí lidé si ve výzkumech stěžují, že je moderní technologie ruší. Dokonce vymysleli nové slovo: člověka věčně napojeného na digitální technologie nazývají smombie, což je kombinace slov smartphone a zombie. Říkají tím, že člověk připoutaný k digitálním technologiím se umrtvuje.

Druhou polovinu rozhovoru s psychiatrem Manfredem Spitzerem si přečtete na webu Lidovky.cz ve středu.

Zdroj: http://www.lidovky.cz/internet-je-nebezpecny-jako-azbest-dtw-/lide.aspx?c=A161128_174222_In_kultura_ELE